

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet motioner som väckts under den allmänna motionstiden 1998 och som främst avser frågor med anknytning till plan- och bygglagen. Även en motion som avser läntillhörigheten för Heby kommun behandlas i betänkandet. Samtliga motionsyrkanden avstyrks av utskottet.

Till betänkandet har fogats 16 reservationer och 3 särskilda yttranden.

Motionerna m.m.

I betänkandet behandlas de under allmänna motionstiden 1998 väckta motionerna

1998/99:Bo208 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om obligatoriskt boendepaneringsprogram,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barns rätt och ansvariga tjänstemän.

1998/99:Bo209 av Knut Billing m.fl. (m) vari yrkas

10. att riksdagen beslutar avskaffa handelsändamålet vid detaljplan i PBL.

1998/99:Bo228 av Ronny Olander m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklingen av kolonirörelsen.

1998/99:Bo237 av Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kulturmiljöer och arkitekturfrågor.

1998/99:Bo302 av Per Bill m.fl. (m, c, fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skyndsamt bifalla Heby kommuns framställan om att få tillhöra Uppsala län.

1998/99:Bo502 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att avskaffa kommunernas rätt att i detaljplaner precisera handelsändamålet i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Bo503 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om möjligheten att införa servicezoner i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Bo507 av Margareta Andersson m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för framtidens stadsbyggande,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om om- och nybyggnationer av befintliga bostadsområden, experimentbygge och självbyggeri,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stimulans av kommunala kvalitetsprogram,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vattenkvalitet och ombyggnation av ledningssystem,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biologisk mångfald i städerna,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en samlad policy över användandet av strandnära mark i tätorter och tätortsnära områden,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ny planeringsstrategi.

1998/99:Bo508 av Ola Karlsson och Lars Björkman (m) vari yrkas att riksdagen i enlighet med vad som anförts i motionen beslutar om avskaffande av möjligheten att detaljplanlägga var handel skall ske.

1998/99:Bo509 av Sten Lundström m.fl. (v) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kvalitetskontroll och den kvalitetsansvarige,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kvalitetsbestämmelsernas säkrande.

1998/99:Bo511 av Sten Lundström m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om PBL i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Bo512 av Inger Segelström och Ingemar Josefsson (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av möjligheten att i framtiden skydda känsliga kulturbyggnader och miljöer i hela landet.

1998/99:Bo515 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ge stat och länsstyrelse en mer aktiv roll i planerandet avseende nyetablering av externa köpcentrum,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utreda ett förbud mot nyetablering av externa köpcentrum.

1998/99:Bo522 av Karin Wegestål m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en samlad strukturplan för Skåne.

1998/99:Bo523 av Maggi Mikaelsson m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Boverket bör ges i uppdrag att aktivt stödja kommunernas planering för minskade och hållbara transporter genom utbildning, material, rådgivning och erfarenhetsspridning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att forskningsverksamhet om samhällsplanering för transportminimering bör främjas genom statliga forskningsanslag,

3. att riksdagen hos regeringen begär att den tillsätter en utredning om hur de nationella miljömålen för trafiksektorn skall uppnås genom samhällsplanering,

4. att riksdagen hos regeringen begär att den återkommer med lagförslag som ålägger kommunerna att upprätta miljöanpassade trafikplaner som visar hur kommunerna avser att klara sin del av de nationella miljömålen.

1998/99:MJ239 av Ola Rask och Claes-Göran Brandin (s) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att uppmärksamma koloniträdgårdsverksamheten i den kommunala planeringen.

1998/99:MJ406 av Carl G Nilsson (m) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regler för byggande.

1998/99:MJ520 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av säkerställande och skydd av viktiga vattenresurser.

1998/99:N291 av Ewa Larsson (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att införa ett moratorium för köpcentrum och stormarknader nu.

1998/99:N326 av Per Westerberg och Göran Hägglund (m, kd) vari yrkas

36. att riksdagen hos regeringen begär förslag om informations- och samrådspplikt vid markarbeten i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:N332 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunernas samrådspplikt med näringsidkare.

1998/99:N333 av Eva Flyborg m.fl. (fp) vari yrkas

5. att riksdagen beslutar om en återgång till de bestämmelser i Plan- och bygglagen vad gäller handelsändamålet i detaljplanen, som infördes 1992.

1998/99:T803 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

12. att riksdagen hos regeringen begär att Boverket får i uppdrag att utreda IT:s betydelse för byggsektorn.

Inför utskottet har synpunkter på frågan om länstillhörigheten för Heby kommun lämnats av företrädare för kommunen.

Inledning

De grundläggande bestämmelserna för planering och byggande återfinns i plan- och bygglagen (1987:10; PBL). Genom PBL ställs krav på kommunerna att upprätta en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Planen skall ange hur mark- och vattenområden är avsedda att användas och hur bebyggelseutvecklingen bör ske. Planen är dock inte bindande för myndigheter och enskilda. En bindande reglering av markanvändningen sker genom detaljplan eller områdesbestämmelser. En sådan plan får endast omfatta en begränsad del av kommunen. Avsikten är att översiktsplanen skall behandla långsiktiga och strategiska frågor för markanvändningen sett i ett helhetsperspektiv. Det innebär att planen förutom riktlinjer för bebyggelseutvecklingen också skall ange hur kommunen i den efterkommande detaljplanläggningen m.m. avser att tillgodose riksintressena som de sedan den 1 januari 1999 kommer till uttryck i miljöbalken jämte andra allmänna intressen. Det innebär att översiktsplanen skall grundas på de anspråk och intressen som finns avseende såväl bevarande som förändringar av markanvändning och miljö. Vilka övriga faktorer som skall vägas in är i hög grad en fråga för den enskilda kommunen. Staten har ett inflytande över beslutsfattandet vilket främst utövas av länsstyrelsen, bl.a. genom samråd och vissa möjligheter till ingripande.

Andra viktiga delar av PBL rör bygglov, rivningslov och marklov varigenom fastighetsägarnas möjligheter till markanvändning prövas. Även byggande samt tillsyn och kontroll regleras genom PBL.

PBL trädde i kraft den 1 juli 1987 samtidigt med den med lagen samordnade naturresurslagen (NRL). Bestämmelserna i NRL har inarbetats i den miljöbalk som trätt i kraft den 1 januari 1999. PBL har ändrats vid ett flertal tillfällen. Vanligen har förändringarna varit av relativt begränsad omfattning. Av ändringarna märks dock särskilt de förändringar som trädde i kraft den 1 januari 1996 (prop. 1994/95:230, bet. 1995/96:BoU1, rskr. 1995/96:30). En utgångspunkt för de ändringarna var att den fysiska planeringen skall ses om en integrerad del i en samlad miljöpolitik.

Regionplanering

Mot bakgrund av de infrastrukturinvesteringar som görs i Skåne tas i motion 1998/99:Bo522 (s) upp frågan om en för Skåne sammanhållen planering. Den i motionen förordade planeringen skall inte bara gälla den traditionella fysiska planeringen utan även omfatta investeringar i såväl järnvägs- som vägnätet bl.a. i anslutning till den nya förbindelsen över Öresund. Genom att ansvaret för planeringen nu vilar på flera olika huvudmän saknas enligt motionen den regionala koordinering som erfordras. En för hela Skåne samlad strukturplan som anger den huvudsakliga förläggningen och markanvändningen för de större strukturbildande elementen bör enligt motionen därför arbetas fram.

Vid sin behandling av ett motsvarande motionsförslag om *en strukturplan för Skåne* under föregående riksmöte uttalade utskottet och riksdagen (bet. 1997/98:BoU5 s. 7) följande.

Som utskottet uppfattat motionsförslaget innebär detta att det skall tillskapas ett nytt planinstrument benämnt strukturplan. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom ett sådant förslag. De behov av samordning av Skånes planering som föreligger bör enligt utskottets mening kunna komma till stånd inom ramen för de planeringsinstrument som redan i dag finns tillgängliga. Regionplaneinstitutet erbjuder en sådan möjlighet. I en regionplan skall behandlas planfrågor som fordrar samverkan mellan flera kommuner. Det gäller frågor som är av gemensamt intresse för en viss region såsom t.ex. anordningar för kollektivtrafik, samarbete på undervisnings- och vårdområdet, ordnande av vattenförsörjning och avlopp samt avfallshanteringen. Det kan även avse en mera samlad strategi för markanvändningen med avseende på bostadsbyggande eller bebyggelseutvecklingen i stort. Regionplanering är i första hand en kommunal angelägenhet som det ankommer på kommunerna att ta initiativ till. Genom regionplaneinstitutet erbjuds de en lagreglerad samordnande planform. Om flera kommuners översiktliga planering behöver samordnas och samordningsverksamheten inte kommer till stånd på annat sätt får regeringen utse ett regionplaneorgan. Det skall dock inte ske om de berörda kommunerna mera allmänt motsätter sig detta (7 kap. 1 och 2 §§ PBL). Genom en ändring i PBL år 1996 har länsstyrelsens uppgift att verka för en mellankommunal samordning särskilt betonats (4 kap. 5 §). Det kan också finnas skäl att erinra om försöksverksamheten i bl.a. Skåne län där det regionala utvecklingsansvaret förs över från länsstyrelsen till ett kommunalt organ på regional nivå (prop. 1996/97:36, bet. 1996/97:KU4). Också vid en ökad samordning mellan den fysiska och ekonomiska planeringen som utskottet i det föregående uttalat sig för kommer bättre förutsättningar att ges för att en planering med den i motionen önskade inriktningen skall komma till stånd utan någon riksdagens ytterligare åtgärd. Motion 1997/98:Bo522 om en strukturplan för Skåne avstyrks.

Utskottets ställningstagande i denna del står fast. Motion 1998/99:Bo522 (s) avstyrks sålunda.

Handelsetableringar

Riksdagen beslutade hösten 1995 på förslag av bostadsutskottet (bet. 1995/96:BoU1, rskr. 1995/96:30) att som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om möjligheten att i detaljplan reglera handelsändamålet i huvudsak enligt vad som gällt före den 1 april 1992. Genom proposition 1996/97:34 lades det av riksdagen efterfrågade förslaget fram. Riksdagen antog propositionens förslag (bet. 1996/97:BoU6, rskr. 1996/97:77). Lagändringen trädde i kraft den 1 januari 1997. Avsikten med regeringsförslaget var att ge kommunerna i allt väsentligt samma möjligheter som de tidigare hade haft att i detaljplaner precisera handelsändamålet. Det innebär att kommunerna i detaljplan numera åter närmare kan reglera handelsändamålet genom att särskilja partihandel och detaljhandel och genom att inom ändamålet detaljhandel särskilja handel med skrymmande varor och handel med livsmedel. Precisering av handelsändamålet får dock ske endast om det finns skäl av betydande vikt. I propositionen anfördes att de skäl som motiverade

de bestämmelser som gällde före lagändringen 1992 fortfarande äger giltighet. Dessa var bl.a. att göra det möjligt att åstadkomma en för konsumenterna lämplig butiksstruktur. Andra skäl utgjordes av hänsynen till omgivningen samt kvartersmarkens och bebyggelsens lämpliga utformning i det aktuella fallet. Beträffande handel med skrymmande varor hänvisades till behovet av stora parkeringsplatser och till att man genom att särskilja sådan form av handel kan åstadkomma en lämplig lokalisering och miljö för handeln. Som skäl för möjligheten att begränsa eller helt förbjuda livsmedelshandel nämndes kravet på en lämplig samhällsutveckling, och som exempel nämndes stormarknader och bensinstationer.

I de tre m-motionerna 1998/99:Bo209 yrkande 10, 1998/99:Bo502 och 1998/99:Bo508 samt i Folkpartiets partimotion 1998/99:N333 yrkande 5 föreslås att de nuvarande möjligheterna att i detaljplan reglera handelsändamålet skall tas bort, dvs. att en återgång skall ske till de bestämmelser som gällde före den senaste lagändringen den 1 januari 1997. De skäl som åberopas i motionerna avser främst att dagens regler verkar hämmande för konkurrensen, och att detta i sin tur drabbar konsumenterna genom högre priser.

Utskottet anför följande i fråga om regleringen *av handelsändamålet i detaljplan*.

Det huvudsakliga motivet för förslagen i m- och fp-motionerna är att den nuvarande regleringen anses drabba konsumenterna i form av högre priser i de kommuner där man väljer att stoppa vissa etableringar. De nya reglerna anges förutom en försämrad konkurrens också ge utrymme för godtycke och skönsmässiga bedömningar. Utskottet vill mot bakgrund härav erinra om att riksdagens senaste beslut ligger praktiskt taget helt i linje med riksdagens begäran år 1995. De i motionerna framförda farhågorna om att den nuvarande regleringen bl.a. skulle innebära sådana begränsningar i en effektiv konkurrens inom handeln att den bör förändras kan utskottet inte dela. Som framgår av redovisningen ovan fordras att det föreligger ”skäl av betydande vikt” för att en precisering av handelsändamålet skall medges. Vad som anförts i motionerna kan enligt utskottets mening mot bakgrund härav inte anses väga särskilt tungt. I propositionen nämndes som exempel på sådana skäl av betydande vikt att övergripande miljömål kan uppnås genom en närmare reglering av handelsändamålet i det enskilda fallet. Utskottet vill erinra om att man i tidigare förarbeten till PBL inte särskilt nämde hänsynen till miljön. I 1996/97 års proposition anfördes emellertid att i kravet på lämplig samhällsutveckling får anses ingå sådana hänsyn. Där underströks särskilt betydelsen av att handeln lokaliseras så att den tätare vägtrafiken begränsas och så att utvecklingen av en god och långsiktigt hållbar livsmiljö främjas. Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda motionerna 1998/99:Bo209 (m) yrkande 10, 1998/99:Bo502 (m), 1998/99:Bo508 (m) samt partimotion 1998/99:N333 (fp) yrkande 5.

Den kraftiga ökningen av antalet externa köpcentrum utgör enligt de båda mp-motionerna 1998/99:Bo515 och 1998/99:N291 ett stort problem. Genom att stormarknader och köpcentrum placeras utanför stadskärnorna ökar biltrafiken och därmed också belastningen på miljön. Samtidigt utarmas många stadskärnor. Det leder enligt motionerna i sin tur till en försämrad service för dem som inte har tillgång till bil eller på annat sätt har svårt att ta sig till

dessa externa köpcentrum. Med hänvisning härtill föreslås i den förstnämnda motionen dels att stat och länsstyrelse skall ges en mer aktiv roll vid planering och nyetablering av externa köpcentrum – yrkande 1, dels att frågan om ett förbud mot nyetablering av externa köpcentrum skall utredas – yrkande 2. I den sistnämnda motionen föreslås att ett omedelbart stopp för nya köpcentrum och stormarknader skall införas.

När det gäller frågan om *stormarknadsetableringar* vill utskottet framhålla den reglering av handelsändamålet som PBL medger bl.a. med hänsyn till miljön. I den mån sådana etableringar bedöms få sådan miljöpåverkan att de långsiktiga miljömålen påverkas finns det alltså möjlighet för en kommun att i olika avseenden styra tillkomsten av externa köpcentrum. Vad gäller länsstyrelsens roll vid etablering av externa köpcentrum vill utskottet erinra om den skyldighet länsstyrelsen har enligt PBL att pröva kommunala planbeslut om det kan befaras att beslutet inte tillgodoser riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken. Länsstyrelsen har även i övrigt att verka för att en lämplig samordning kommer till stånd. Utskottet är med hänsyn härtill inte berett att förorda en ytterligare reglering av stormarknadsetableringar i enlighet med förslagen i motionerna 1998/99:Bo515 (mp) samt 1998/99:N291 (mp). Motionerna avstyrks sålunda.

Även i motion 1998/99:Bo511 (v) tas frågan om lokaliseringen av externa köpcentrum upp. Mot bakgrund av situationen i framför allt Skåne pekas i motionen på de problem som uppkommer vid lokaliseringen av externa köpcentrum inte bara för den kommun som fattar erforderliga planbeslut m.m. utan också för kringliggande kommuner. Vad som erfordras är enligt motionen därför ett förtydligande av PBL när det gäller lokaliseringsbeslut som har mellankommunala och regionala effekter utan att man därför gör inskränkningar i det kommunala planmonopolet. Det anges bl.a. gälla de formella kraven på beslutsunderlaget inför beslut som får mellankommunala och regionala konsekvenser och skyldighet att belysa planläggningsbeslut i översiktsplanen.

Som framhålls i motion 1998/99:Bo511 (v) har vi i Sverige ett kommunalt planmonopol. Det innebär dock inte att kommunerna helt fritt kan fatta *planbeslut med regionala konsekvenser*. Av PBL framgår sålunda att när en översiktsplan upprättas skall kommunen samråda med bl.a. de övriga kommuner som berörs av planen (4 kap. 3 §). Även vid detaljplanläggning och fastställande av områdesbestämmelser skall ett motsvarande samråd ske (5 kap. 20 §). När det gäller frågor som angår flera kommuner och som behöver utredas gemensamt eller om flera kommuners översiktsplanering samordnas kan det ske genom att en regionplan upprättas. Kommer en sådan samordning inte till stånd på annat sätt har regeringen möjlighet att utse ett regionplaneorgan som svarar för denna regionplanering (7 kap. 1 §).

Som framgår av den kortfattade beskrivningen ovan finns det redan i dag bestämmelser som i olika avseenden reglerar hur planärenden skall hanteras i de fall andra kommuner än den beslutande kommunen berörs av planen. Utskottet är mot bakgrund härav inte nu berett förorda att en ytterligare reglering av dessa frågor görs. Motionen avstyrks.

Enligt motion 1998/99:Bo503 (m) lägger bl.a. kommunernas fysiska planering praktiska hinder i vägen för bosättning i vissa kommundelar. Det anges bl.a. gälla storstadskommunernas glesbygdsdelar. Ett sätt att lösa dessa problem är enligt motionen att dela in kommunen i servicezoner, där man anger vilken service som den enskilde kan få. En utredning om möjligheterna för kommunerna att besluta om sådana servicezoner bör därför göras.

Ett i det närmaste identiskt motionsförslag med det nu aktuella om *kommunala servicezoner* behandlades under föregående riksmöte av konstitutionsutskottet (bet. 1997/98:KU13 s. 19). I sitt betänkande redogör konstitutionsutskottet ingående för de planeringsinstrument som kommunerna i dag förfogar över när det gäller såväl den fysiska planeringen som annan planering.

Sammanfattningsvis konstaterar konstitutionsutskottet att den information om servicenivåer som efterlyses i motionen i de allra flesta fall är tillgänglig i kommunens olika plandokument, men att det torde vara mindre vanligt att den finns sammanställd i ett enda dokument. Utskottet uttrycker vidare uppfattningen att det är naturligt att servicenivån varierar i olika kommundelar. Att kommunen deklarerat att man inte avser att bygga ut servicen i ett område är dock inte detsamma som att kommunen därmed kan vägra att tillhandahålla en viss service. För att en kommun mera varaktigt skall kunna differentiera servicen inom en kommuns geografiska område krävs enligt konstitutionsutskottet att likställighetsprincipen enligt 2 kap. 10 § kommunallagen frångås. Motionen avstyrks avslutningsvis med hänvisning till att konstitutionsutskottet inte är berett föreslå en ändring av kommunallagen i detta avseende.

Bostadsutskottet delar vad konstitutionsutskottet anfört om tillgången till kommunal service m.m. Motion 1998/99:Bo503 (m) avstyrks sålunda.

Koloniträdgårdar

Förslag som syftar till att på olika sätt lyfta fram och stödja koloniträdgårdsverksamheten förs fram i de båda motionerna 1998/99:Bo228 (s) och 1998/99:MJ239 (s) yrkande 2.

Enligt den förstnämnda motionen bör villkoren för byggande och köp av koloniträdgårdar ses över. I motionen betonas särskilt koloniodlingens betydelse för fritid och rekreation. Förslaget i den sistnämnda motionen innebär bl.a. att koloniträdgårdsverksamheten i högre grad än i dag skall uppmärksammas i den lokala planeringen. Enligt motionen leder en ökad egen odling till minskade transporter samtidigt som den oftast är ekologiskt riktig.

Det ligger även enligt utskottets mening ett stort värde i att såväl existerande *koloniträdgårdar* bevaras som att nya kommer till i en omfattning som svarar mot de behov och den efterfrågan som finns. Som framhålls i motionerna ger koloniodling många människor möjlighet till en meningsfull fritid som inte bara ger avkoppling och rekreation utan också tillgång till egen odlad frukt och grönsaker. Inte minst viktigt är detta i en tid där betydelsen av att odla ekologiskt kommit att uppmärksammas alltmer. Det är dock

primärt en kommunal fråga att avgöra vilka insatser som kan erfordras för att koloniträdgårdsodlingen skall få en omfattning som svarar mot de lokala behoven. I första hand bör det därför ankomma på kommunerna att i den kommunala planeringen och på annat sätt uppmärksamma behovet av mark m.m. för koloniodling. Med tanke på den långa tradition kolonirörelsen har i Sverige får det förutsättas att frågorna uppmärksammas och att kommunerna tar sitt ansvar på området utan att riksdagen gör något tillkännagivande om detta. Utskottet är mot bakgrund härav inte nu berett att ställa sig bakom motionerna 1998/99:Bo228 (s) samt 1998/99:MJ239 (s) yrkande 2.

Barns och ungdomars intressen

Som en del i ett förslag till en social bostadspolitik för hållbar utveckling tas i Vänsterpartiets partimotion 1998/99:Bo208 yrkande 11 upp barnens rätt till goda boendemiljöer. Enligt motionen har det bostadspolitiska målet att en god uppväxt för barn och ungdom skall främjas en dålig förankring i den svenska lagstiftningen. Inte minst anges detta gälla redan byggda områden. Med hänvisning härtill föreslås att lagstiftningen skall ses över. I översynen bör enligt motionen ingå dels vilka krav som skall gälla vid ny- och ombyggnader, dels vilka krav som skall ställas på de fastigheter som i dag inte omfattas av de säkerhetskrav som följer av de nybyggnads- och ombyggnadsbestämmelser som infördes 1973 respektive 1976. Med Norge som förebild föreslås dessutom att planeringsarbetet skall bedrivas så att barns och ungdomars synpunkter kommer fram, bl.a. genom en för detta ansvarig tjänsteman.

Förslaget i motion 1998/99:Bo208 (v) yrkande 11 om hur *barns och ungdomars intressen vid planeringen* skall tas till vara förs fram främst mot bakgrund av att stora delar av fastighetsbeståndet, bl.a. miljonprogramsområdena, inte omfattas av säkerhetskrav som i dag ställs vid ny- och ombyggnad. Frågor om barnsäkerhet har behandlats av utskottet och riksdagen vid flera tidigare tillfällen, och senast våren 1998 (bet. 1997/98:BoU5). Utskottet hänvisade härvid till det tillkännagivande som riksdagen på förslag av bostadsutskottet gjorde våren 1997 (bet. 1996/97: BoU12). Tillkännagivandet – som tillkom bl.a. med anledning av en motion som gällde bristerna i hus byggda före 1973 – innebar att frågan om barnsäkerhet i byggnader bör ges fortsatt hög prioritet och att särskild vikt bör läggas på informationsinsatser. För att dessa insatser skall få största möjliga genomslagskraft borde en större samordning ske mellan myndigheter, organisationer och företag som har ett särskilt ansvar eller intresse för barnsäkerhet.

Riksdagens ställningstagande skedde mot bakgrund av att Boverket 1996 givit ut en handbok i barnsäkerhetsfrågor. Barnkommittén som utrett olika frågeställningar som berör barnen med utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter har, när den behandlat barnens rätt till meningsfull fritid och lek, ansett att regeringen bör överväga att ändra reglerna så att även byggnader som har tillkommit före 1973 omfattas av den strängare lagstiftningen på barnsäkerhetsområdet (SOU 1997:116). Kommitténs betänkande är föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Med anslutning till sina tidigare ställningstaganden vill utskottet ånyo betona vikten av att barns intressen beaktas vid planering och byggande och att kommunernas ansvar är mycket stort. Enligt utskottets mening bör barnens intressen på ett naturligt sätt kunna tillgodoses genom den politiska processen. Det finns därför inte nu anledning att genom lagreglering eller på annat sätt formalisera den av motionären väckta inflytandefrågan. När det gäller frågorna om barnsäkerhet i övrigt är dessa föremål för kontinuerlig uppmärksamhet i Regeringskansliet och Boverket. Det finns enligt utskottets mening anledning att anta att de utan något nytt särskilt tillkännagivande kommer att bli det även i framtiden. Föräldrarnas ansvar inom detta område måste få stöd förutom av regelsystemet också genom saklig och aktiverande information. Sådana informationsinsatser görs också redan i dag. De ändringar i Boverkets byggregler som trätt i kraft den 1 januari 1999 innebär dessutom att säkerhetskraven har skärpts för bl.a. balkonger vid ny- och ombyggnad. Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda motion 1998/99:Bo208(v) yrkande 11.

Boendeplaneringsprogram

Som en del i en social bostadspolitik för en hållbar utveckling föreslås i motion 1998/99:Bo208 (v) yrkande 6 att det skall vara obligatoriskt för kommunerna att upprätta boendeplaneringsprogram. Programmen skall enligt förslaget utgöra en naturlig och självklar del av kommunernas översiktsplanering. Innehållet i boendeplaneringsprogrammen skall bl.a. beskriva kommunens planering för att tillgodose de prioriterade gruppernas behov av bostäder, åtgärder mot bostadssegregation och utvecklingen mot det ekologiskt hållbara samhället.

Frågan om *obligatoriska boendeplaneringsprogram* har behandlats av utskottet och riksdagen vid flera tidigare tillfällen. Vid det senaste av dessa (ytr. 1997/98:BoU6y s. 9) erinrade utskottet om att det av översiktsplanen bl.a. skall framgå kommunens syn på hur de byggda miljön skall utvecklas och bevaras. Det finns sålunda möjlighet för den kommun som har ett behov av detta att i anslutning till översiktsplanarbetet ta fram den typ av program som motionärerna förespråkar. Däremot kan det enligt utskottets mening inte anses erforderligt att göra sådana program obligatoriska. Det bör även fortsättningsvis överlåtas åt den enskilda kommunen att i detta avseende ge planarbetet den inriktning och omfattning som är betingat av de lokala förhållandena och behoven. Motion 1998/99:Bo208 (v) yrkande 6 avstyrks.

Vattenförsörjningen

Enligt motion 1998/99:MJ520 (kd) yrkande 1 hotas var tredje kommun i Sverige av vattenbrist. För att säkerställa vattenförsörjningen och skydda viktiga vattenresurser erfordras enligt motionen därför en rad olika åtgärder. Det gäller bl.a.

- en heltäckande kartläggning som redovisar kommunernas nuvarande och framtida behov av vattenförsörjning
- samplanering mellan kommunerna

- en tydlig redovisning av vattenförsörjningen i översiktsplanen följt av ett handlingsprogram
- säkerställande av mark- och vattenområden, viktiga för vattenförsörjningen, genom att ange dem som riksintresse
- ökad kunskap och utbildning

Bestämmelser till skydd för *hushållningen med vatten* gavs ursprungligen i NRL. Sedan den 1 januari 1999 ingår dessa bestämmelser i miljöbalken. I den anges att mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för vattenförsörjningen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar. Områden som är av riksintresse för sådana anläggningar skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna (3 kap. 8 § miljöbalken). Är ett område av riksintresse för flera oförenliga ändamål skall företräde ges åt ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt (3 kap. 10 § miljöbalken).

I PBL har alltsedan dess tillkomst funnits ett obligatoriskt krav på redovisning av grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden (4 kap. 1 § andra stycket). Det innebär att tillgången på vatten, efterfrågan och anspråk från olika intressenter samt problem när det gäller användningen av vattenområden skall behandlas i översiktsplanen. Vidare skall vattenresurserna behandlas som en del i det ekologiska sammanhanget och deras samband med markanvändningens utveckling beaktas (prop. 1985/86:1 s. 530). Genom de av utskottet ovan berörda ändringarna i PBL som varit i kraft sedan den 1 januari 1996 har miljöhänsynen i denna lag stärkts. I översiktsplanen skall förutom de allmänna intressena enligt 2 kap. också redovisas de miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om användningen av mark- och vattenområden. Vid redovisningen av de allmänna intressena skall riksintressen enligt miljöbalken anges särskilt (4 kap. 1 § första stycket PBL). Syftet med redovisningen skall bl.a. vara att kommunen skall ha möjlighet att få statens syn på frågor om hälsa och säkerhet i ett tidigt skede (genom länsstyrelsens granskningsyttrande). Av översiktsplanen skall framgå förutom grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområdena också hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena.

Mot bakgrund av den nuvarande regleringen av vattenfrågorna finns det enligt utskottets mening inte tillräckliga skäl att tillstyrka de förslag som läggs fram i motion 1998/99: MJ520 (kd) yrkande 1 om olika aspekter på vattenförsörjningen. Motionen avstyrks.

Kulturbyggnader m.m.

I motion 1998/99:Bo237 (kd) yrkande 4 begärs ett riksdagens tillkännagivande om kulturmiljöer och arkitekturfrågor. Enligt motionen skall värdefulla kulturmiljöer och byggnader som utgör prov på olika tiders arkitektur bevaras för kommande generationer. De arkitektoniska värdena vid om- och nybyggnad måste stimuleras och ingå i en levande miljö liksom konstnärlig

utsmyckning – vilket kan leda till minskad förstörelse, klotter och vandalisering.

Riksdagen antog våren 1998 ett handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design (prop. 1997/98:117, bet. 1997/98:KrU14, yttr. 1997/98:BoU6y). Genom handlingsprogrammet har de övergripande målen för statens engagemang i arkitektur, formgivning och design ställts upp. Bland dessa mål märks bl.a. följande.

- Kulturhistoriska och estetiska värden i befintliga miljöer skall tas till vara och förstärkas.
- Intresset för hög kvalitet inom arkitektur, formgivning, design och offentlig miljö skall stärkas och breddas.
- Offentligt och offentlig understött byggande, inredande och upphandlande skall på ett föredömligt sätt behandla kvalitetsfrågor.

För att det tydligt skall framgå av lagstiftningen att estetiska värden skall beaktas och tas till vara vid utformningen av vår miljö gjordes också vissa ändringar i bl.a. PBL. Ändringarna, som trätt i kraft den 1 januari 1999, innebär i korthet följande.

- En estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse m.m. anges uttryckligen som ett allmänt intresse som skall beaktas vid planläggning och vid lokalisering av bebyggelse (2 kap. 2 §)
- Krav ställs på att byggnader skall ha en yttre form och färg som är estetiskt tilltalande (3 kap. 1 §).
- Ändringar av byggnader skall utföras varsamt så att byggnaders karaktärsdrag skall beaktas (3 kap. 10 §).
- Den eller de nämnder som fullgör kommunens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet skall verka för estetiskt tilltalande stads- och landskapsmiljö (11 kap. 1 §).

Som framgår av de kortfattade redovisningen ovan har de frågor om *byggnaders kulturella och arkitektoniska värden* som tas upp i motion 1998/99:Bo237 (kd) dels lyfts fram på ett övergripande plan genom handlingsprogrammet för arkitektur, formgivning och design, dels konkretiserats genom de ändringar som gjorts i PBL. Vad i motionen förordats får därmed anses vara tillgodosett. Motionens yrkande 4 avstyrks.

Mot bakgrund av förhållandena i Gamla stan i Stockholm förordas i motion 1998/99:Bo512 (s) att översyn skall göras av möjligheterna att i framtiden skydda känsliga kulturbyggnader och miljöer i hela landet särskilt vad gäller interiören. Enligt motionen är problemet i dag att ett lagbrott måste vara begånget, dvs. att de kulturhistoriska värdena gått förlorade, innan ett ingripande med stöd av bestämmelserna i PBL kan ske.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att *skyddet av kulturbyggnader och kulturmiljöer* måste vara mycket gott. Det innebär att lagstiftningen måste vara så utformad att den erbjuder ett gott skydd i de fall detta är motiverat av kulturhistoriska eller liknande skäl. Gamla stan i Stockholm liksom Visby innanför ringmuren utgör exempel på sådana för vårt kulturarv värdefulla och därmed också mycket skyddsvärda miljöer. Det råder sålunda inte några delade meningar om behovet och vikten av ett fullgott skydd för dessa

och andra kulturobjekt. Det frågan gäller är därför om de skyddsmöjligheter som i dag finns har den omfattning och den styrka som erfordras.

I motionen hävdas att PBL i sin nuvarande utformning skulle erbjuda ett sämre skydd för speciellt känsliga miljöer än tidigare. Utskottet delar inte denna uppfattning. Det kan enligt utskottets mening tvärtom hävdas att PBL i dag erbjuder större möjligheter att skydda kulturbyggnader och kulturmiljöer än tidigare. Genom en ändring i PBL, som beslutades hösten 1995 (prop. 1994/95:230, bet. 1995/96:BoU1), ställs det sedan den 1 januari 1996 större krav än tidigare på kommunernas översiktsplaner vad gäller inventering och redovisning av kulturmiljövärdena (4 kap. 1 §). Samtidigt kompletterades PBL med uttryckliga regler som ger kommunen möjlighet att i detaljplan eller områdesbestämmelser meddela särskilda varsamhetsbestämmelser för att precisera krav vid ändring av byggnad (5 kap. 7 §). I anslutning till att riksdagen antog ett handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design gjordes – som framgår ovan – en ändring i PBL som innebär att ändringar av byggnader skall utföras varsamt så att byggnaders karaktärsdrag skall beaktas (3 kap. 10 §). I sammanhanget vill utskottet dessutom erinra om de möjligheter som finns att med stöd av kulturminneslagen (1988:950) skydda kulturbyggnader.

Även om möjligheterna att skydda byggnader och miljöer med stort kulturvärde enligt utskottets mening har förbättrats under senare år kan det naturligtvis inte uteslutas att skyddet kan behöva förstärkas ytterligare. Det får mot bakgrund härav förutsättas att regeringen, utan någon riksdagens särskilda begäran om detta, uppmärksamt följer hithörande frågor och om så erfordras återkommer till riksdagen med förslag om ett utökat skydd. I anslutning härtill vill utskottet framhålla det ansvar som kommunerna har på området. I den mån skyddet av särskilt värdefulla objekt inte följer direkt av lagstiftningen är det ett kommunalt ansvar att med stöd av PBL utfärda erforderliga skyddsbestämmelser m.m. Utskottet är med hänvisning till det ovan anförda inte nu berett att ställa sig bakom förslaget i motion 1998/99:Bo512 (s).

Stadsbyggande

I motion 1998/99:Bo507 (c) yrkande 1 förs fram ett förslag till riktlinjer för framtidens stadsbyggande i 14 punkter. De inledande riktlinjerna att planeringen skall utgå från både mäns och kvinnors behov av en bra boendemiljö, att byggandet skall vara anpassat och tillgängligt för funktionshindrade samt att strävan skall vara att befintliga byggnader successivt kretsloppsanpassas. Förslaget till riktlinjer följs dessutom upp med förslag till konkreta åtgärder på en rad områden. Det gäller bl.a.

- stimulans av experimentbyggande och av självbyggeri (yrkande 3),
- stimulans av kommunala kvalitetsprogram för god arkitektur (yrkande 5),
- förbättrat skydd av vattentäkter m.m. samt ombyggnad av va-näten (yrkande 9),
- skydd för biologisk mångfald i städerna (yrkande 11),
- stärkt skydd för strandnära mark i tätorterna (yrkande 12) samt

– införande av en ny planeringsstrategi med ett ”nerifrån och upp-perspektiv” (yrkande 15).

Utskottet kan i mångt och mycket dela vad som i motion 1998/99:Bo507 (c) anförs om *riktlinjer för framtidens stadsbyggande*. Som framgår ovan lyfts bland riktlinjerna fram utgångspunkter som torde delas av så gott som alla. Exempel på detta är att det närmast får anses vara en självklarhet att både mäns och kvinnors behov skall vara styrande och att stadsmiljön skall vara tillgänglig också för funktionshindrade. Enligt utskottets mening är dagens regelverk så utformat att det verkar för ett stadsbyggande med den huvudsakliga inriktning som motionärerna i övrigt förordar.

När det gäller de konkreta förslag som förs fram i motionen kan utskottet konstatera att motionärerna också i denna del får anses vara väl tillgodosedda. Utskottet vill här bara erinra om att stöd till experimentbyggande kan utgå inom ramen för byggforskningen och att riksdagen nyligen antagit ett handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design som bl.a. innefattar frågor om stadsbyggande. När det gäller frågan om vattenkvalitet m.m. har utskottet ovan redogjort för det omfattande regelsystem som redan i dag finns för att skydda och säkra tillgången på vatten. I fråga om de förslag som avser biologisk mångfald och användningen av strandnära mark i tätorter m.m. vill utskottet dels peka på dagens strandskyddsbestämmelser, dels framhålla den nyligen antagna miljöbalkens betydelse i sammanhanget. Slutligen när det gäller valet av planeringsstrategi ser utskottet inget hinder för att de kommuner som så vill genomför sin planering i den ordning som förespråkas i motionen.

Den kortfattade redovisningen ovan ger enligt utskottets mening uttryck för att förslagen i motion 1998/99:Bo507 (c) yrkandena 2, 3, 5, 9, 11, 12 samt 15 får i väsentliga delar anses redan tillgodosedda. En tillstyrkan till förslagen kan därför inte anses fylla något reellt syfte.

Byggande i skärgården

Som en del i ett samlat förslag om kust- och skärgårdsbefolkningens villkor förordas i motion 1998/99: MJ406 (m) yrkande 3 att en förenkling och samordning av reglerna för byggande skall göras. Enligt motionen är byggande av nya hus vid våra kuster vid t.ex. generationsväxling eller för uthyrning omgärdat med onödiga restriktioner. Det anges samtidigt vara förenat med en nästan ogenomtränglig byråkratisk procedur. Regler som inte behövs bör enligt motionen därför tas bort och ett system där ansökan och prövning förenklats införas.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att lagregler och andra bestämmelser bör utformas så att de inte i onödan hindrar *byggande och boende i skärgården* lika litet som i andra delar av landet. Däremot delar inte utskottet uppfattningen i motionen att dagens regelsystem är så utformat eller i övrigt så krångligt att det skulle förhindra tillkomsten av ny bebyggelse. Det är tvärtom så att olika åtgärder har vidtagits för att underlätta ett sådant byggande och boende, bl.a. genom ändringar i fastighetsbildningslagen samt i plan- och bygglagstiftningen. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla

de möjligheter som PBL ger att utan bygglov göra om- och tillbyggnader utanför samlad bebyggelse. Det finns enligt utskottets mening redan i dag en betydande frihet för dem som bor utanför tätorterna när det gäller att utforma sin bostad och sitt boende. Utskottet är således inte berett att ställa sig bakom de förändringar som motionärerna föreslår. Även vid byggande i skärgården eller på övriga landsbygden finns det i många situationer ett behov av att kunna väga den enskildes intresse av att genomföra en byggnadsåtgärd mot de allmänna intressen som kan göra sig gällande. Det är dessutom inte ovanligt att grannintressen behöver vägas in också vid byggande utanför tätorterna. Den samlade avvägningen mellan mot varandra stående intressen bör enligt utskottets mening även fortsättningsvis ske genom planläggning eller vid bygglovsprövningen. Motion 1998/99:MJ406 (m) yrkande 3 avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

Markarbeten

Enligt motionärerna bakom motion 1998/99:N326 (m, kd) yrkande 36 drabbas många näringsidkare som i hyrda lokaler driver småbutiker eller serviceinrättningar hårt när det lokala gatukontoret utför arbeten av olika slag i gatan utanför lokalen. I motionen föreslås därför att en informations- och samrådspplikt skall gälla inför markarbeten. Informationen och samrådet bör avse tidpunkten för särskilt omfattande arbeten, hur tillgängligheten för kunderna skall tillgodoses och hur skyltning och liknande åtgärder skall ordnas för att minska skadorna för näringsidkaren. Också i motion 1998/99:N332 (fp) yrkande 12 föreslås en samrådspplikt i syfte att näringsidkarna inte skall drabbas av ekonomiska avbräck.

Arbeten som innebär att gator, torg och andra sådana platser grävs upp gäller i stor utsträckning reparationer av olika ledningsnät, utbyte eller omläggningar av ledningar och dylikt. I sådana fall föreligger normalt inga krav enligt lag på att information skall ha lämnats till eller att samråd skall ha skett med nyttjanderättshavarna på de fastigheter som påverkas av arbetena, t.ex. näringsidkare. Denna typ av arbeten utförs inte bara av kommunen utan också av ledningsägande bolag, och de närmare förutsättningarna för när och hur arbetena skall utföras kan vara reglerade i avtal mellan kommunen och bolaget. Utskottet anser att ett informations- och samrådsförfarande regelmässigt framstår som eftersträvansvärt, bl.a. med de syften som motionärerna anför. Särskilt gäller detta om arbetena beräknas dra ut på tiden eller på annat sätt är mer omfattande. Ett sådant förfarande har fördelar för samtliga inblandade vilket bör utgöra skäl nog för kommunerna till nu aktuella åtgärder. Det torde också i praktiken vara det vanliga att kommunerna informerar och bereder möjligheter till samråd. Trots de värden som ligger i att så sker anser utskottet att det skulle föra för långt att införa ett generellt krav på kommunerna i dessa avseenden. Utskottet anser således att den i motionerna väckta frågan inte bör få sin lösning genom lagstiftning. Utskottet avstyrker motionerna 1998/99:N326 (m, kd) yrkande 36 och 1998/99:N332 (fp) yrkande 12 om *information och samråd inför markarbeten*.

Kvalitetsansvarig skall enligt PBL utses av byggherren då mer omfattande byggåtgärder som kräver byggnmälan genomförs eller då rivningsplan krävs. Den kvalitetsansvarige skall se till att kontroller utförs och kontrollplaner följs och dessutom närvara vid byggsamråd, besiktningar och andra kontroller. Regler om kvalitetsansvarig återfinns i 9 kap. PBL.

Enligt motion 1998/99:Bo509 (v) yrkande 2 bör benämningen kvalitetsansvarig ändras till kontrollansvarig eftersom den kvalitetsansvarige endast ansvarar för att kontrollplan upprättas och följs, inte för vad som står i den. I motionens yrkande 3 begärs dessutom att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag om hur kvalitetsbestämmelserna skall säkras. Dagens ordning där kvalitetsbestämningen sker genom byggherrens försorg bör enligt motionen ändras. I stället bör kvalitetsbestämningen enligt motionen intresseregleras mellan allmänna och enskilda intressen och beslutas t.ex. vid detaljplanläggningen.

När reglerna om *kvalitetsansvarig* infördes togs frågan om benämningen upp av regeringen (prop. 1993/94:178, bet. 1993/94:BoU18, rskr. 1993/94:372). I vissa remissvar hade nämligen kritik förts fram mot benämningen som ansågs vilseledande. Varken regering eller riksdag tog dock fasta på kritiken. Regeringen anförde därvid att en kvalitetsansvarig har flera uppgifter och att en duglig kvalitetsansvarig i praktiken kan få mycket stor betydelse när det gäller att uppnå en hög kvalitet i byggandet.

Även enligt utskottets mening kan benämningen kvalitetsansvarig i PBL uppfattas som något missvisande. Då begreppet sedan flera år är inarbetat med nästan 4 000 personer certifierade kan det antas att en ändring nu skulle leda till missförstånd och oklarheter. Boverket har intagit en liknande ståndpunkt (rapport 1997:9 Utvärdering av ändringar i byggregleringen). Utskottet anser med hänsyn till det anförda att några vidare överväganden om att ändra benämningen inte bör göras. Motion 1998/99:Bo509 (v) yrkande 2 om benämningen kvalitetsansvarig avstyrks.

Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom förslaget i motionen när det gäller *ordningen för kvalitetsbestämningen* vid byggande. De regler som i dag finns bygger på att det i lagstiftningen ställs upp de övergripande krav som en byggnad skall svara mot, och att det är byggherren som har ansvaret för att en byggnad också svarar mot dessa krav. Enligt utskottets mening bör denna ordning bestå. Motionens yrkande 3 avstyrks.

Trafiken

I motion 1998/99:Bo523 (v) förs fram en rad förslag som syftar till att åstadkomma en samhällsplanering som ger minskad transportintensitet. Enligt motionen är den fysiska planeringen ett av kommunernas tydligaste redskap för att styra sin framtida utveckling. Den anges därför också vara ett viktigt redskap för att ställa om till ett hållbart samhälle. Planeringsinstrumenten ger goda möjligheter att minska transportbehoven genom att forma en bebyggelsestruktur med god tillgänglighet, lokala försörjningssystem samt planlösningar som ger goda förutsättningar för

kollektivtrafik och ett väl utbyggt gång- och cykelnät. För att kommunernas planering skall få denna inriktning förordas i motionen att

- Boverket skall ges i uppdrag att aktivt stödja kommunernas planering för minskade, hållbara transporter genom utbildning m.m. (yrkande 1),
- forskningsverksamhet om samhällsplanering för transportminimering bör främjas genom statliga forskningsanslag (yrkande 2),
- en utredning tillsätts om hur de nationella miljömålen för trafiksektorn skall uppnås (yrkande 3),
- kommunerna genom lag skall åläggas att upprätta miljöanpassade trafikplaner (yrkande 4).

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i fråga om den vikt som bör tillmätas planarbetet då det gäller att åstadkomma *en miljöanpassning av trafiksystemen*. Med stöd av dagens lagstiftning har också kommunerna stora möjligheter att ge frågorna den uppmärksamhet de förtjänar. Regeringen har uppmärksammat myndigheterna på trafiksystemens vikt inom ett ekologiskt hållbart samhälle, bl.a. vad gäller en hållbar stadsutveckling. Våren 1998 har också riksdagen antagit ett förslag till transportpolitik för en hållbar utveckling (prop. 1997/98:56, bet. 1997/98:TU10), ett förslag som bl.a. lägger fast att det övergripande målet för transportpolitiken skall vara att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Detta övergripande mål har därutöver precisrats i ett antal delmål. Under rubriken en god miljö uttrycks delmålet på följande sätt: Transportsystemets utformning och funktion skall anpassas till krav på en god livsmiljö för alla, där natur och miljö skyddas för skador. En effektiv hushållning med energi, mark och vatten och andra naturresurser skall främjas.

Genom miljöbalken som trätt i kraft den 1 januari 1999 har också kraven på miljökonsekvensbeskrivningar utökats och skärpts, bl.a. skall regeringen pröva trafikanläggningar med större miljöpåverkan.

Utskottet är mot bakgrund av det ovan anförda inte berett att ställa sig bakom förslagen i motion 1998/99:Bo523 (v). Motionen avstyrks.

IT i byggsektorn

Som en del i ett samlat förslag om informationstekniken förordas i Vänsterpartiets partimotion 1998/99:T803 yrkande 12 att Boverket skall få i uppdrag att utreda informationsteknikens betydelse för byggsektorn. Enligt motionen kan tekniken användas bl.a. för att dokumentera det befintliga byggnadsbeståndet och för att rationalisera byggandet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att modern teknik som IT kommer till användning inom byggsektorn. Boverket har också uppmärksammat frågan om *byggsektorns IT-utveckling*, bl.a. genom inrättandet av en särskild tjänst med ansvar inom verket för sådana teknikfrågor. På samma sätt som i samhället i övrigt ökar användningen av IT-baserade system redan i dag inom bygg- och bousektorn. Det gäller t.ex. IT-baserade marknader för såväl nytt som begagnat byggmaterial och kommuner som har

IT-dokumenterat sina byggbestånd ur bl.a. tillgänglighetssynpunkt. Utvecklingen inom området är mycket snabb och dynamisk. Uppbyggnaden av informationsstrukturerna måste enligt utskottets mening därför tillåtas ske stegvis och i huvudsak i decentraliserade former. Det måste därför anses som tveksamt om ett större samlat grepp ger ett sådant underlag för beslut om framtida satsningar som motionärerna eftersträvar. Det kan förutsättas att frågorna om IT-användningen inom bygg- och borsektorn kontinuerligt får nödvändig uppmärksamhet, förutom av regeringen och Boverket också av övriga aktörer inom sektorn. Ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med förslaget i partimotion 1998/99:T803 (v) yrkande 12 kan enligt utskottets mening mot bakgrund härav inte anses erforderligt.

Länstillhörigheten för Heby kommun

Någon direkt reglering av rikets indelning i län finns i dag inte. Länsindelningen framgår däremot indirekt av det tillkännagivande (1998:1349) om länens indelning i kommuner som regeringen utfärdat. Av tillkännagivandet framgår bl.a. att en av de kommuner som ingår i Västmanlands län är Heby kommun. I Heby har frågan om att kommunen i stället skall utgöra en del av Uppsala län väckts. Med anledning härav beslutade kommunfullmäktige i Heby att i samband med 1998 års val genomföra en folkomröstning i frågan. Vid folkomröstningen röstade 57,7 % för byte av länstillhörighet till Uppsala län, medan 39,9 % röstade för att kommunen även fortsättningsvis skulle tillhöra Västmanlands län.

Med anledning av resultatet av folkomröstningen har Heby kommun tillställt regeringen en begäran om ändrad länstillhörighet. Ärendet har överlämnats till Kammarkollegiet för utredning. Beslut i frågan kommer att fattas av regeringen när resultatet av Kammarkollegiets utredning föreligger.

Med hänvisning till resultatet av folkomröstningen föreslås i motion 1998/99:Bo302 (m, c, fp) att riksdagen genom ett tillkännagivande skall uppmana regeringen att skyndsamt bifalla Heby kommuns framställan om att få tillhöra Uppsala län.

Vid sin behandling av ett motionsförslag under föregående riksmöte, ett förslag som avsåg *länstillhörigheten för Heby kommun*, uttryckte utskottet uppfattningen att det fanns grundad anledning att förutsätta att regeringen vid sin prövning av frågan skulle komma att ta tillbörlig hänsyn till den lokala opinionen som den kom till uttryck vid den då ännu ej genomförda folkomröstningen. Frågan om länstillhörighet utreds nu av Kammarkollegiet. Som framgår ovan är avsikten att regeringen därefter skall fatta beslut i ärendet. Utskottet har inte heller nu grund för någon annan uppfattning än att regeringen vid den förestående prövningen kommer att ta tillbörlig hänsyn till resultatet av folkomröstningen hösten 1998. Mot bakgrund härav är utskottet inte nu berett att göra det av motionärerna begärda tillkännagivandet. Den nu pågående beredningen av ärendet bör avvaktas. Motion 1998/99: Bo302 (m, c, fp) avstyrks av utskottet.

Utskottet hemställer

1. beträffande *en strukturplan för Skåne*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Bo522,
2. beträffande *handelsändamålet i detaljplan*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Bo209 yrkande 10, 1998/99:Bo502, 1998/99:Bo508 och 1998/99:N333 yrkande 5,
res. 1 (m, kd, fp)
3. beträffande *stormarknadsetableringar*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Bo515 och 1998/99:N291,
res. 2 (m, fp) - motiv.
res. 3 (mp)
4. beträffande *beslut med regionala konsekvenser*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Bo511,
res. 4 (v)
5. beträffande *kommunala servicezoner*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Bo503,
6. beträffande *koloniträdgårdar*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Bo228 och 1998/99:MJ239 yrkande 2,
7. beträffande *barns och ungdomars intressen vid planeringen*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Bo208 yrkande 11,
res. 5 (v, kd, mp, c, fp)
8. beträffande *obligatoriska boendeplaneringsprogram*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Bo208 yrkande 6,
res. 6 (v)
9. beträffande *hushållningen med vatten*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ520 yrkande 1,
res. 7 (kd, c)
10. beträffande *byggnaders kulturella och arkitektoniska värden*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Bo237 yrkande 4,
res. 8 (kd, fp)
11. beträffande *skyddet av kulturbyggnader och kulturmiljöer*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Bo512,
12. beträffande *riktlinjer för framtidens stadsbyggande*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Bo507 yrkandena 2, 3, 5, 9, 11, 12 och 15,
res. 9 (kd, c)
13. beträffande *byggande och boende i skärgården*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ406 yrkande 3,
res. 10 (m, kd, c, fp)
14. beträffande *information och samråd inför markarbeten*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:N326 yrkande 36 och 1998/99:N332 yrkande 12,
res. 11 (m, kd, fp)

15. beträffande *kvalitetsansvarig*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Bo509 yrkande 2,
res. 12 (v)
16. beträffande *ordningen för kvalitetsbestämningen*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Bo509 yrkande 3,
res. 13 (v)
17. beträffande *en miljöanpassning av trafiksystemen*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Bo523,
res. 14 (v, mp)
18. beträffande *byggsektorns IT-utveckling*
att riksdagen avslår motion 1998/99:T803 yrkande 12,
res. 15 (v, kd, c, fp)
19. beträffande *länsstillhörigheten för Heby kommun*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Bo302.
res. 16 (m, kd, c, fp)

Stockholm den 18 februari 1999

På bostadsutskottets vägnar

Lennart Nilsson

I beslutet har deltagit: Lennart Nilsson (s), Bengt-Ola Rytting (s), Lilian Virgin (s), Owe Hellberg (v), Ulf Björklund (kd), Sten Andersson (m), Carina Moberg (s), Inga Berggren (m), Anders Ygeman (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Sten Lundström (v), Ulla-Britt Hagström (kd), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Rigmor Ahlstedt (c), Yvonne Ångström (fp), Ewa Thalén Finné (m) och Anna Lilliehöök (m).

Reservationer

1. Handelsändamålet i detaljplan (mom. 2)

Ulf Björklund (kd), Sten Andersson (m), Inga Berggren (m), Ulla-Britt Hagström (kd), Yvonne Ångström (fp), Ewa Thalén Finné (m) och Anna Lilliehöök (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med ”Det huvudsakliga” och slutar med ”yrkande 5” bort ha följande lydelse:

Den möjlighet till reglering av handelsändamålet i detaljplan som den nuvarande regeringen på nytt har infört är bara ett av många exempel på en regleringsiver som gagnar de styrande på bekostnad av den vanlige medborgaren. Som anförs i motionerna leder den nuvarande regleringen av handelsändamålet i detaljplan till försämrad konkurrens och därmed till högre priser

för konsumenten. Det var också av bl.a. detta skäl som den förra fyrpartiregeringen tog bort den reglering som nu återinförts.

De argument för en reglering som förts gäller framför allt att den skulle kunna bidra till bättre tillgänglighet till dagligvaror m.m. Det är ett enligt utskottets mening alltför enkelt sätt att beskriva regleringens effekter. Visserligen har detaljhandeln i ökad utsträckning flyttat ut till tätorternas ytterområden, men skälen till detta är bostadsbyggandets lokalisering, kraven på framkomlighet, mark- och fastighetspriserna samt tillgången till parkeringsytor m.m. Det har dock inte kunnat påvisas att denna handelns strukturrationalisering på något påtagligt sätt skulle ha försämrat hushållens tillgänglighet till dagligvaror.

Det nu anförda talar enligt utskottets mening för att möjligheterna att i detaljplan styra handelsändamålet bör tas bort. Genom en sådan åtgärd skulle konsumenternas ställning stärkas och därmed också förutsättningar skapas för lägre priser i detaljhandeln. Enligt utskottets mening bör konkurrensen i handeln underlättas i stället för att begränsas. Vad utskottet nu med anslutning till förslagen i motionerna 1998/99:Bo209 (m) yrkande 10, 1998/99:Bo502 (m), 1998/99:Bo508 (m) samt 1998/99:N333 (fp) yrkande 5 anført om att ta bort möjligheterna att i detaljplan styra handelsändamålet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *handelsändamålet i detaljplan*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Bo209 yrkande 10, 1998/99:Bo502, 1998/99:Bo508 samt 1998/99:N333 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

2. Stormarknadsetableringar (mom. 3, motiveringen)

Sten Andersson (m), Inga Berggren (m), Yvonne Ångström (fp), Ewa Thalén Finné (m) och Anna Lilliehöök (m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "När det" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

De invändningar som kan riktas mot att det i detaljplan skall vara möjligt att reglera handelsändamålet gäller naturligtvis också den än mer långtgående reglering som förslagen i de båda mp-motionerna syftar till. Den politiskt betingade styrning av detaljhandeln som nu förekommer i många kommuner bidrar redan den till att försämra konkurrensen inom detaljhandeln. Ett så omfattande ingrepp som ett genomförande av motionärernas förslag innebär skulle helt sätta konkurrensen ur spel. Den mest påtagliga effekten av detta blir naturligtvis ökade priser och därmed högre kostnader för alla konsumenter. Utskottet är inte berett att medverka till en sådan utveckling. Motionerna 1998/99:Bo515 (mp) samt 1998/99:N291 (mp) avstyrks sålunda. Som utskottet ovan anført bör konkurrensen i handeln underlättas i stället för att begränsas.

Helena Hillar Rosenqvist (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med ”När det” och slutar med ”avstyrks sålunda” bort ha följande lydelse:

De negativa konsekvenserna av dagens externa stormarknader är väl kända. Genom att stormarknader och köpcentrum lokaliseras till tätorternas ytterområden ökar biltrafiken och därmed belastningen på miljön. Den som tidigare kunna gå eller cykla till sin affär tvingas nu ta bilen för att kunna handla. Det är naturligtvis en ur miljösynpunkt mycket olycklig utveckling. Ofta är det också en medveten strävan att hitta en lokalisering som underlättar för den som åker bil. Det är inte sällan så att placeringen inte bara styrs av behoven och förutsättningarna i den egna kommunen utan att den också påverkas av möjligheten att attrahera de boende i andra kommuner.

En annan mycket påtaglig effekt av att alltfler externa köpcentrum växer upp är att de ursprungliga stadskärnorna utarmas. Det finns därför en uppenbar risk för att Sverige mer och mer kommer att visa upp en amerikansk stadsbild, dvs. en stad utan något tydligt centrum där bilen är en livsnödvändighet. Det är en utveckling som enligt utskottets mening måste brytas.

Den hittillsvarande utvecklingen när det gäller stormarknadsetableringar är enligt utskottets mening så oroande att åtgärder nu måste vidtas. I enlighet med förslaget i motion 1998/99:Bo515 (mp) bör därför staten genom länsstyrelserna ges en mera aktiv roll vid planeringen av externa köpcentrum. Det innebär bl.a. att det bör ankomma på länsstyrelserna att beräkna miljöeffekterna och samordna planeringen av nya köpcentrum. Avsikten med denna samordning skall bl.a. vara att ge nytillkommande köpcentrum en ur lokal och regional synpunkt så bra lokalisering som möjligt och att verka för att alternativ till nya externa köpcentrum arbetas fram. För att mera varaktigt lösa problemen bör dessutom en utredning tillsättas med uppgift att överväga förutsättningarna för ett förbud mot nyetablering av externa köpcentrum.

Vad utskottet nu med anledning av motionerna 1998/99:Bo515 (mp) samt 1998/99:N291 (mp) anfört om stormarknadsetableringar bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *stormarknadsetableringar*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Bo515 samt 1998/99:N291 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Beslut med regionala konsekvenser (mom. 4)

Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med ”Som framhålls” och slutar med ”Motionen avstyrks” bort ha följande lydelse:

De problem som uppkommer vid lokalisering av köpcentrum, särskilt externa eller halvexterna, är väl kända. I spåren följer bl.a. utarmade stadskär-

nor, minskad attraktionskraft på orten, ökat buller, ökade luftföroreningar och försämrad service för dem som inte har tillgång till egen bil. Bakom denna utveckling ligger sex huvudsakliga faktorer. De är i korthet följande:

- Det är svårt att förutse utvecklingen och behoven i handeln och överblicka effekterna av etableringarna.
- Beslut styrs ofta av förhoppningar på allmänt positiva effekter som fler arbetstillfällen m.m. i stället för av konsekvensutredningar.
- Etableringar av köpcentrum behandlas ofta som enfrågeprojekt utan att hänsyn tas till allmänintresset.
- Rädsla för att hämma konkurrensen leder till att etableringar släpps fram trots att nyetableringarna kan ge konkurrensfördelar gentemot andra.
- Det kommunala planmonopolet används som argument i sig för att fatta dåliga eller otillräckligt analyserade planbeslut.
- Länsstyrelserna intar en alltför passiv roll som samordnare av mellan-kommunala, regionala och nationella intressen.

Som framgår av den kortfattade redovisningen ovan har dagens problem till stor del sin uppkomst i hur planarbetet organiseras och genomförs. Som framhålls i motion 1998/99:Bo511 (v) finns det därför anledning att se över hur planarbetet bör bedrivas i framtiden i de fall en plan får mellankommunala och regionala konsekvenser – detta utan att inskränkningar görs i det kommunala planmonopolet. Den nu förordade översynen bör bl.a. avse förutsättningarna för att ställa formella krav på beslutsunderlaget inför planbeslut som får mellankommunala och regionala konsekvenser samt förutsättningarna för att ställa krav på att planläggningsbeslut, oavsett vad som får ingripande regionala effekter, skall belysas i översiktsplan före detaljplanläggning.

Vad utskottet nu med anslutning till motion 1998/99:Bo511 (v) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *beslut med regionala konsekvenser*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Bo511 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Barns och ungdomars intressen vid planeringen (mom. 7)

Owe Hellberg (v), Ulf Björklund (kd), Sten Lundström (v), Ulla-Britt Hagström (kd), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Rigmor Ahlstedt (c) och Yvonne Ångström (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Förslaget i" och på s. 10 slutar med "yrkande 11" bort ha följande lydelse:

Trots att frågan om barns säkerhet i det befintliga bostadsbeståndet har uppmärksamats från en rad håll har ännu inga konkreta åtgärder vidtagits för att komma till rätta med problemen. Från bl.a. Barnombudsmannen har det sålunda föreslagits att de säkerhetskrav som utformats, särskilt med tanke på barnen, i de byggregler som nu gäller vid ny- och ombyggnader skall göras tillämpliga också på de byggnader för vilka inga eller sämre krav har

gällt. Det gäller i princip för hus som byggts före år 1973, bl.a. de som finns i miljonprogramsområdena. Utskottet tror inte att informationsinsatser, hur väl de än genomförs, får till följd att särskilt många fastighetsägare kommer att göra sina hus barnsäkra. Det fordras enligt utskottets mening därför lagstiftning som ålägger fastighetsägaren att genomföra åtgärderna. Det är möjligt att de ökade kraven kommer att medföra kostnader av inte ringa omfattning. Några säkra beräkningar finns emellertid inte. Mot denna bakgrund bör det utredas vilka kostnaderna är för olika typer av åtgärder. Med utgångspunkt däri bör ett förslag till regelförändringar arbetas fram. Arbetet bör ske skyndsamt.

Till skillnad från Norge är inte Sverige särskilt framstående när det gäller att ta till vara barns och ungdomars intressen i den kommunala planeringen. Det innebär att viktiga frågor som hur dessa gruppers miljö påverkas av åtgärder som förtätning av bebyggelse, minskade resurser för anläggning, underhåll och skötsel av friytor och grönområden riskerar att inte beaktas i tillräcklig omfattning i den kommunala planeringen. Åtgärder behöver enligt utskottets mening därför vidtas för att också barns och ungdomars intressen skall tas till vara i arbetet med översiktsplaner och detaljplaner. Det är naturligtvis så att barn och ungdomar själva är de som har bäst kunskap om sin egen miljö. Enligt barnkonventionen har barn rätt till inflytande. De är goda observatörer, miljöorienterade och medvetna om omgivningen. De behöver tränas i demokrati och medborgarskap.

I Norge har man kommit långt på det här området. De rikspolitiska riktlinjerna säger att kommunerna skall lägga upp planeringsarbetet så att barnens och ungdomarnas synpunkter kommer fram och så att de själva får chansen att delta. En följd av detta är att staten ålagt kommunerna att utse en särskild tjänsteman som skall tillvarata barnens intressen i vår motsvarighet till byggnadsnämnden.

Enligt utskottets mening bör PBL ses över i avsikt att stärka de ungas intressen i den fysiska planeringen. Därvid bör övervägas den i Norge tillämpade ordningen. Utskottets ställningstagande i denna del med anledning av förslaget i motion 1998/99:Bo208 (v) yrkande 11 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *barns och ungdomars intressen vid planeringen*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Bo208 yrkande 11
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

6. Obligatoriska boendeplaneringsprogram (mom. 8)

Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Frågan om" och slutar med "6 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att kommunerna upprättar särskilda boendeplaneringsprogram. Syftet med boendeplaneringsprogrammen bör vara att ge en bred och samlad bild av bostads- och boendesituationen i kommunen som underlag för kommande beslut på området. I

boendeplaneringsprogrammen bör därför ingå en beskrivning av tillståndet i den byggda miljön och hur man vill ändra förhållanden som rör den fysiska miljön, trafikfrågor, segregationsproblem, utvecklingen mot det ekologiskt hållbara boendet och de estetiska värdenas betydelse. Det bör därför vara obligatoriska för kommunerna att upprätta boendeplaneringsprogram med denna inriktning.

För att boendeplaneringsprogrammen skall få en demokratisk förankring och därmed också slå igenom i det kommunala agerandet bör de upprättas i samband med den kommunala översiktsplaneringen. Ordningen för att fastställa programmen bör också den motsvara vad som gäller för den kommunala översiktsplaneringen. Det innebär bl.a. att boendeplaneringsprogrammen skall komma till genom ett brett samrådsförfarande och att de slutligt skall fastställas av kommunfullmäktige.

Vad utskottet nu med anslutning till förslaget i motion 1998/99:Bo208 (v) yrkande 6 förordat om obligatoriska kommunala boendeplaneringsprogram bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *obligatoriska boendeplaneringsprogram*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Bo208 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Hushållningen med vatten (mom. 9)

Ulf Björklund (kd), Ulla-Britt Hagström (kd) och Rigmor Ahlstedt (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Bestämmelser till" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Trots den totalt sett goda tillgången på vatten i Sverige hotas var tredje kommun av vattenbrist. Det är naturligtvis inte godtagbart. Bakom den hotande vattenbristen i dessa kommuner ligger bl.a. försummelser i planeringen för den framtida vattenförsörjningen. Av den första generationen översiktsplaner var sålunda många planer bristfälliga i detta avseende. Som anförs i motion 1998/99:MJ520 (kd) finns det mot bakgrund härav anledning att nu överväga åtgärder för att i planhänseende trygga den framtida vattenförsörjningen.

Det är enligt utskottets mening nödvändigt att det görs en heltäckande kartläggning som på ett tydligt sätt redovisar kommunernas nuvarande och framtida behov när det gäller vattenförsörjningen. Det finns flera konflikter mellan pågående markanvändning och framtida behov av uthållig vattenförsörjning. Bland hoten finns sjunkande grundvattennivåer och risken för föroreningar från deponier, vägar samt sten-, grus- och sandtäkter. Det är angeläget att få till stånd en samplanering mellan kommunerna och från centralt håll erbjuda stöd till kommunerna i deras planering.

Vattenförsörjningen måste tydligt utpekats i kommunernas översiktsplaner och dessutom följas av kommunala handlingsprogram. Skyddsföreskrifter bör meddelas och vissa näringar bör underkastas restriktioner till skydd för vattnet. Detaljplaneläggning och områdesbestämmelser bör

juridiskt säkra vattenförsörjningsresurserna. Därutöver bör särskilt viktiga mark- och vattenområden, lämpliga för vattenförsörjning av större omfattning, utpekas som riksintressanta enligt miljöbalken.

Vad utskottet nu med anslutning till motion 1998/99:MJ520 (kd) yrkande 1 anfört om vattenförsörjningen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *hushållningen med vatten*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99:MJ520 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Byggnaders kulturella och arkitektoniska värden (mom. 10)

Ulf Björklund (kd), Ulla-Britt Hagström (kd) och Yvonne Ångström (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med ”Som framgår” och slutar med ”4 avstyrks” bort ha följande lydelse:

Ombyggnad och förtättningsverksamhet berör ofta miljöer som många vill bevara. Det är därför viktigt att åtgärder i sådana miljöer sker på ett sätt som inte äventyrar deras kulturhistoriska och estetiska värden. Målet bör sålunda vara att för kommande generationer bevara såväl värdefulla kulturmiljöer som enskilda byggnader som utgör prov på olika tiders arkitektur. Arkitekturen är ett av många uttryck för skiftande tiders livsstil och levnadsförhållanden. Den utgör en viktig del i vårt kulturarv som är väl värd att bevara. Åtgärder bör därför vidtas för att ytterligare stärka skyddet för byggnader och miljöer som återspeglar olika tidsepokers arkitektur.

Den vikt som bör tillmätas arkitekturen motiverar enligt utskottets mening att insatser görs för att trygga att också dagens byggnader och anläggningar ges en god estetisk utformning. Det är sedan länge väl känt att för ögat och sinnet tilltalande miljöer stimulerar och attraherar människor på ett positivt sätt. Av en god arkitektur och en konstnärlig utsmyckning av hög kvalitet följer inte bara ett ökat välbefinnande för dem som vistas i sådana miljöer utan också minskad förstörelse, klotter och annan vandalisering. Åtgärder för att åstadkomma ett byggande med denna inriktning bör därför vidtas.

Riksdagen beslutade våren 1998 om ett handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design. Även om detta program är ett steg i rätt riktning är det inte tillräckligt. Överväganden för att ytterligare förstärka de kulturhistoriska och estetiska aspekterna vid bevarande och byggande bör därför komma till stånd.

Vad utskottet nu med anslutning till motion 1998/99:Bo237 (kd) yrkande 4 anfört om byggnaders kulturella och arkitektoniska värden bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *byggnaders kulturella och arkitektoniska värden*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Bo237 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Ulf Björklund (kd), Ulla-Britt Hagström (kd) och Rigmor Ahlstedt (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet kan" och slutar med "reellt syfte" bort ha följande lydelse:

Städer och tätorter är en tillgång för Sverige. Stora städer står inte i motsättning till en levande landsbygd. Däremot har obalanser uppstått som är negativa både för miljö och människa. En följd av detta är att många av våra städer i dag inte kan erbjuda de goda livsbetingelser som de borde. Ett sätt att komma till rätta med detta är att förbättra planering och byggande i våra städer så att också dessa utifrån sina förutsättningar kan ge en god livskvalitet. För att nå detta mål måste nya riktlinjer sättas upp för framtidens stadsbyggande. Dessa riktlinjer, som skall tillämpas såväl vid åtgärder i den befintliga miljön som vid nybyggande och eventuell nyexploatering, är bl.a. följande:

- planeringen skall utgå från både mäns och kvinnors behov av en bra boendemiljö,
- byggandet skall vara anpassat och tillgängligt för funktionshindrade,
- allt framtida byggande skall inriktas på kretsloppsanpassning,
- strävan skall vara att befintliga byggnader successivt kretsloppsanpassas,
- en blandning av bostäder, arbetsplatser och service skall eftersträvas,
- byggande skall i första hand ske på redan exploaterad mark, samtidigt som parker och andra grönområden bevaras,
- hänsyn skall tas till befintlig arkitektur,
- bebyggelse skall ske med hänsyn till den lokala miljön och till landskapet.

För att de nu förordade riktlinjerna skall få genomslag i stadsbyggandet bör konkreta åtgärder vidtas på en rad områden. I enlighet med förslaget i motion 1998/99:B507 (c) bör därför följande insatser genomföras:

- stimulans av experimentbyggande och av självbyggeri,
- stimulans av kommunala kvalitetsprogram för god arkitektur,
- förbättrat skydd av vattentäkter m.m. samt ombyggnad av va-näten,
- skydd för biologisk mångfald i städerna,
- stärkt skydd för strandnära mark i tätorterna samt
- införande av en ny planeringsstrategi med ett "nerifrån och upp-perspektiv".

Genom att tillämpa de ovan förordade riktlinjerna och genom att göra de insatser som utskottet nu förordat skapas förutsättningar för att ge också de boende i våra städer en bättre livskvalitet. Vad utskottet nu med anslutning till motion 1998/99:Bo507 (c) yrkandena 2, 3, 5, 9, 11, 12 och 15 anfört om framtidens stadsbyggande bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *riktlinjer för framtidens stadsbyggande*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Bo507 yrkandena 2, 3, 5, 9, 11, 12 och 15 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Byggande och boende i skärgården (mom. 13)

1998/99:BoU4

Ulf Björklund (kd), Sten Andersson (m), Inga Berggren (m), Ulla-Britt Hagström (kd), Rigmor Ahlstedt (c), Yvonne Ångström (fp), Ewa Thalén Finné (m) och Anna Lilliehöök (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet delar" och på s. 15 slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Våra kuster och skärgårdsområden är en mycket värdefull naturresurs. För att den skall förbli detta även i framtiden fordras att den vårdas och bevaras. En tillräckligt stor bofast befolkning är ett absolut villkor för att garantera detta. En levande skärgård förutsätter att de fastboende ges sådana villkor att de kan fortsätta att leva och bo där under hela året. Samtidigt tvingas utskottet konstatera att möjligheterna och förutsättningarna för de fastboende har försämrats kraftigt i olika avseenden under senare år. Traditionella kust- och skärgårdsnäringsar som fiske och jordbruk har allt svårare att bära sina egna kostnader, med minskade arbetstillfällen som följd.

Samtidigt som de traditionella näringarna minskar i omfattning har det visat sig svårt att ersätta dem med andra lämpliga näringar. Till detta bidrar en rad faktorer. En faktor som i inte ringa utsträckning medverkat till att försvåra en omdaning av näringslivet är de regler för byggande och boende som i dag gäller. För stora delar av våra kustområden är de restriktioner som satts upp för byggandet så omfattande att det är näst intill omöjligt att göra nödvändiga utbyggnader m.m. Exempel på en situation där byggreglerna kan hindra ett fortsatt fastboende är vid generationsväxling där den yngre generationen inte får tillstånd att bygga ytterligare en bostad på t.ex. familjegården. På samma sätt kan en turistsatsning stoppas eller försvåras av att byggandet av några mindre stugor avsedda för uthyrning inte tillåts.

Vad som nu fordras är enligt utskottets mening en förenkling och samordning av de regler som styr byggande och boende i skärgården och längs våra kuster. Det innebär att onödiga regler bör tas bort samtidigt som ansöknings- och prövningsförfarandet i de fall detta alls behövs görs enklare och snabbare.

Vad utskottet nu med anslutning till motion 1998/99: MJ406 (m) yrkande 3 anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *byggande och boende i skärgården*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ406 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

11. Information och samråd inför markarbeten (mom. 14)

Ulf Björklund (kd), Sten Andersson (m), Inga Berggren (m), Ulla-Britt Hagström (kd), Yvonne Ångström (fp), Ewa Thalén Finné (m) och Anna Lilliehöök (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Arbeten som" och slutar med "inför markarbeten" bort ha följande lydelse:

Vid grävarbeten på gator, torg och andra sådana platser påverkas ofta näringsidkarna i området negativt. Det kan leda till förluster och andra avbräck som kan äventyra deras möjligheter till fortsatt verksamhet. Särskilt utsatta är de mindre företagen. Det förekommer att berörda näringsidkare inte erhåller någon information inför de arbeten som skall genomföras, eller att de inte ges tillräckliga möjligheter till samråd. Ett samråd kan vara av värde för hur tillgängligheten till lokalerna skall ordnas samt för hur skyltning och liknande åtgärder vidtas för att minska näringsidkarnas avbräck. Samrådet kan också ha betydelse för att en företagervänlig tidpunkt för arbetena väljs. Samförstånds lösningar torde vanligen innebära fördelar också för kommunen eller andra som utför grävningsarbetena. Även om det många gånger förekommer att information lämnas och samråd sker bör det införas en laglig skyldighet att vidta sådana åtgärder i syfte att garantera att näringsidkarna ges de bästa möjligheterna att minimera skadorna på sina företag. Skyldigheten bör naturligtvis inte omfatta brådskande arbeten eller sådana som genomförs endast under kortare tid eller på annat sätt är av mindre omfattning. Enligt utskottets mening bör regeringen för riksdagen lägga fram förslag till den lagstiftning som behövs för att reglera en plikt till information och samråd i de nu behandlade situationerna. Vad utskottet nu anfört, med anledning av motionerna 1998/99:N326 (m, kd) yrkande 36 och 1998/99:N332 (fp) yrkande 12 om information och samråd inför markarbeten, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *information och samråd inför markarbeten*
att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:N326 yrkande 36 och 1998/99:N332 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Kvalitetsansvarig (mom. 15)

Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "När reglerna" och slutar med "kvalitetsansvarig avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det var olyckligt att benämningen kvalitetsansvarig infördes år 1994. Kritiken mot benämningen har fortsatt. Från byggbranschen, men även från byggnadsnämndshandläggare, har framförts att benämningen är missvisande och uppfattas som ett hinder för förståelsen av tillsyns- och kontrollsystemet. Vidare anser de att benämningen bättre bör svara mot uppdragets art och därför bytas till t.ex. kontrollansvarig. Boverket har behandlat frågan i en rapport (1997:9) men inte föreslagit någon förändring. Utskottet anser dock att de framförda synpunkterna bör vinna beaktande och att regeringen därför bör återkomma till riksdagen med förslag att ändra benämningen kvalitetsansvarig i 9 kap. PBL. Alternativt bör kunna godtas att uppdraget för den kvalitetsansvarige förändras så att benämningen blir relevant.

Vad utskottet nu med anslutning till motion 1998/99:Bo509 (v) yrkande 2 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *kvalitetsansvarig*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Bo509 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Ordningen för kvalitetsbestämningen (mom. 16)

Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet är" och slutar med "3 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Kraven på bästa möjliga kvalitet när det gäller tillgänglighet, materialval m.m. bestäms av byggherren utifrån de egenskaper som PBL och annan därtill relaterad lagstiftning föreskriver. Kvalitetsbestämningen sker alltså endast genom byggherrens försorg. Det finns i dag inget formellt krav på byggherren att kontakta kommunen under projekteringen. Kommunen eller intresseorganisationer har därför ingen möjlighet att bevaka kvalitetsintressen under kvalitetsbestämningsskedet. Kvalitetssäkringen borde kunna regleras efter en avvägning mellan allmänna och enskilda intressen och beslutas t.ex. i detaljplan eller områdesbestämmelser. Tillseendet av att största möjliga hänsyn tas vid bestämmandet av tillgänglighet och bästa möjliga kvalitet enligt de krav som lagstiftningen föreskriver är ett sätt att undvika framtida merkostnader. Enligt utskottets mening bör regeringen till riksdagen återkomma med förslag till hur kvalitetsbestämmelserna skall säkras, så att samhällets mål och riktlinjer för den framtida boendeplaneringen på bästa sätt kan uppfyllas. Vad utskottet nu anfört, med anledning av motion 1998/99:Bo509 (v) yrkande 3 om ordningen för kvalitetsbestämningen vid byggande, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *ordningen för kvalitetsbestämningen*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Bo509 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. En miljöanpassning av trafiksystemen (mom. 17)

Owe Hellberg (v), Sten Lundström (v) och Helena Hillar Rosenqvist (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Utskottet har" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening måste ett helhetsgrepp tas på de frågor som gäller den fysiska planeringen och trafiken. Det är långt kvar innan trafiksystemen, särskilt i stadsmiljön, kan kallas miljöanpassade. Samhällsplaneringen är ett viktigt instrument som bl.a. bör inriktas på att skapa närhet mellan arbetsplats, bostad och service. De lokala försörjningssystemen måste alltså uppmärksammas. På så sätt kan behovet av transporter minskas. Av särskild vikt är att behovet av dagligvaror kan tillgodoses inom varje bostadsområde.

Transportsnålhet bör också vara en ledstjärna när det gäller planeringen av industriområden.

Trafikplaneringen utgår alltför ofta från bilismens krav. Planeringen bör i stället utgå från att lösningarna skall gynna gående och cyklande. Vägar och platser bör generellt utformas så att de blir praktiska och säkra för dessa trafikantgrupper. Ambitionen skall vara att alla skall kunna leva med god livskvalitet utan egen bil. Kollektivtrafiken skall således uppmuntras, och de miljöanpassade transportmedlen skall upplevas som bekväma och attraktiva. För industrins behov bör järnvägen utgöra grunden i transportnätet, kompletterat av korta lastbilstransporter.

De kommunikationssystem som utskottet förordar skall bygga på en insikt om behovet av en omställning mot ett hållbart samhälle. Arbetet med miljöanpassningen av transportsystemen, särskilt i stadsmiljön, måste intensifieras. Plan- och bygglagens regler bör ses över för att denna lagstiftning bättre skall medverka till att nå målet för anpassning av trafiksystemen till ett hållbart samhälle. Översynen bör bl.a. ha som inriktning att kommunerna skall åläggas att upprätta miljöanpassade trafikplaner som visar hur kommunerna avser att klara sin del av de nationella miljömålen. Därutöver bör Boverket ges i uppdrag att aktivt stödja kommunernas planering för minskade och hållbara transporter genom utbildning liksom på andra sätt. Forskningen om samhällsplanering för transportminimering bör främjas. De nationella miljömålen för trafiksektorn har enligt utskottet en sådan vikt att en utredning bör ges i uppdrag att föreslå åtgärder för hur dessa genom samhällsplaneringsåtgärder i övrigt skall uppnås. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion 1998/99:Bo523 (v) om en miljöanpassning av trafiksystemen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. *beträffande en miljöanpassning av trafiksystemen*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Bo523 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Byggsektorns IT-utveckling (mom. 18)

Owe Hellberg (v), Ulf Björklund (kd), Sten Lundström (v), Ulla-Britt Hagström (kd), Rigmor Ahlstedt (c) och Yvonne Ångström (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Utskottet delar" och på s. 18 slutar med "anses erforderligt" bort ha följande lydelse:

IT kan användas för dokumentation av det befintliga byggnadsbeståndet och för att rationalisera byggandet. Inte minst ur miljösynpunkt är detta välkommet. En byggnad kan enkelt dokumenteras vad gäller material, konstruktionsmetoder o. dyl. Dokumentationen underlättar en framtida miljöanpassning av byggnaden liksom återvinning av byggavfall från den. Ett steg att nå detta mål är att IT-användningen förbereds vad gäller all nybyggnation. Enligt utskottets mening finns skäl som talar för ett lagligt krav på att sådana förberedelser görs. I vart fall kan det behöva övervägas att anpassa ROT-bidraget så att förberedelserna underlättas. Ett problem är att inte någon har en överblick av IT:s möjligheter inom byggbranschen. Utskottet anser att

Boverket bör ges i uppdrag att utreda betydelsen av IT inom byggbranschen. Utredningen bör ha som inriktning att utarbeta förslag om hur IT-användningen kan förberedas, hur detta bör genomföras och ekonomiskt kan uppmuntras. Vad utskottet nu anfört med anledning av motion 1998/99:T803 (v) yrkande 12 om byggsektorns IT-utveckling bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *byggsektorns IT-utveckling*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:T803 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Läntillhörigheten för Heby kommun (mom. 19)

Ulf Björklund (kd), Sten Andersson (m), Inga Berggren (m), Ulla-Britt Hagström (kd), Rigmor Ahlstedt (c), Yvonne Ångström (fp), Ewa Thalén Finné (m) och Anna Lilliehöök (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med ”Vid sin” och slutar med ”av utskottet” bort ha följande lydelse:

Den i samband med 1998 års val genomförda folkomröstningen visar att en klar majoritet av de boende i Heby vill att kommunen i framtiden skall ingå i Uppsala län. Den på detta sätt uttalade folkviljan måste enligt utskottets mening också bli helt vägledande för regeringens beslut i fråga om läntillhörigheten. Det bör därför uppdras åt regeringen att skyndsamt fatta ett beslut om att överföra Heby kommun till Uppsala län.

Vad utskottet nu med bifall till motion 1998/99:Bo302 (m, c, fp) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *läntillhörigheten för Heby kommun*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Bo302 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

1. Stormarknadsetableringar

Rigmor Ahlstedt (c) anför:

Det är väl känt att dagens stormarknader och andra externa köpcentrum leder till en rad negativa konsekvenser. Några av de mest påtagliga nackdelarna är:

- ökad biltrafik med ökade luftföroreningar som följd,
- försämrad tillgänglighet för konsumenter som inte disponerar bil,
- utarmade stadskärnor genom att centralt belägna butiker m.m. konkurreras ut.

Enligt min mening är det tveksamt om de möjligheter som i dag finns att av t.ex. miljöskäl styra etableringen av externa köpcentrum är tillräckliga. Det finns därför anledning att hysa en viss oro för den framtida utvecklingen. Mot denna bakgrund får det förutsättas att regeringen liksom ansvariga myndigheter noggrant följer utvecklingen när det gäller tillkomsten av nya köpcentrum och deras effekter på miljön m.m. Inte minst Boverket och länsstyrelserna har ett ansvar för detta. Om det visar sig erforderligt bör regeringen utan dröjsmål förelägga riksdagen förslag till lagändringar eller andra åtgärder för att komma till rätta med situationen. Skulle så inte bli fallet är det min avsikt att återkomma till riksdagen i frågan.

2. Riktlinjer för framtidens stadsbyggande

Sten Andersson (m), Inga Berggren (m), Yvonne Ångström (fp), Ewa Thalén Finné (m) och Anna Lillichöök (m) anför:

Förslagen om hur framtidens stadsbyggande skall utformas bygger till en del på att statsmakterna centralt på olika sätt skall gripa in i den kommunala verksamheten. Vi delar inte denna uppfattning. Kommunerna bör i stället ges större frihet att utifrån de lokala förutsättningarna och behoven dra upp riktlinjerna för hur den egna kommunen skall utvecklas. Flera av de restriktioner som i dag har pålagts kommunerna bör tas bort. Det gäller inte minst strandskyddsbestämmelserna. Som vi tidigare hävdade bör utgångspunkten för strandskyddet vara den motsatta jämfört med vad som nu gäller. Det innebär att byggande vid stränder och i strandnära lägen bör vara tillåtet om inte kommunen har bestämt annat. I den mån förhållandena motiverar det bör sålunda kommunen ges möjlighet att genom detaljplanläggning införa skydd mot eller restriktioner för bebyggelse längs våra stränder.

3. En miljöanpassning av trafiksystemen

Rigmor Ahlstedt (c) anför:

Det är min bestämda uppfattning att ett helhetsgrepp måste tas när det gäller den fysiska planeringen och trafiken. Kommunerna måste i sin planering ta större hänsyn till de effekter som nya planer ger på trafiksystemen. Strävan

måste vara att minimera transporter med bil och andra mindre miljövänliga transportsätt. Det innebär att planeringen måste utgå från närhet och samlokalisering så att transportvägar kortas. Samtidigt måste de gåendes och cyklisternas miljö förbättras. Det kan ske genom att planeringen i högre grad utgår från dessa gruppers behov än vad som i dag är fallet.

Även om invändningar kan riktas mot den transportpolitik för en hållbar utveckling som riksdagen lade fast våren 1998 är den trots allt ett steg i rätt riktning. Förutsättningarna för att få ett transportsystem som bättre svarar mot miljömässiga och andra krav har därför förbättrats. Samtidigt är detta naturligtvis inte tillräckligt. Det får därför förutsättas att regeringen liksom ansvariga myndigheter verkar för att planering m.m. får en sådan inriktning att målet om en långsiktigt hållbar transportsektor kan uppnås. Om det visar sig att utvecklingen inte går i denna riktning är det min avsikt att framgent aktualisera frågan i riksdagen.

Sammanfattning.....	1
Motionerna m.m.	1
Utskottet	4
Inledning.....	4
Regionplanering.....	4
Handelsetableringar	5
Servicezoner i kommunal planering.....	8
Koloniträdgårdar.....	8
Barns och ungdomars intressen.....	9
Boendeplaneringsprogram	10
Vattenförsörjningen	10
Kulturbyggnader m.m.	11
Stadsbyggande	13
Byggande i skärgården.....	14
Markarbeten.....	15
Kvalitetskontroll och kvalitetsansvarig.....	16
Trafiken.....	16
IT i byggsektorn.....	17
Länstillhörigheten för Heby kommun	18
Hemställan	19
Reservationer.....	20
1. Handelsändamålet i detaljplan (mom. 2) (m, kd, fp).....	20
2. Stormarknadsetableringar (mom. 3, motiveringen) (m, fp).....	21
3. Stormarknadsetableringar (mom. 3) (mp).....	22
4. Beslut med regionala konsekvenser (mom. 4) (v).....	22
5. Barns och ungdomars intressen vid planeringen (mom. 7)	
(v, kd, mp, c, fp).....	23
6. Obligatoriska boendeplaneringsprogram (mom. 8) (v).....	24
7. Hushållningen med vatten (mom. 9) (kd, c).....	25
8. Byggnaders kulturella och arkitektoniska värden (mom. 10)	
(kd, fp)	26
9. Riktlinjer för framtidens stadsbyggande (mom. 12) (kd, c)	27
10. Byggande och boende i skärgården (mom. 13) (m, kd, c, fp)	28
11. Information och samråd inför markarbeten (mom. 14)	
(m, kd, fp)	28
12. Kvalitetsansvarig (mom. 15) (v)	29
13. Ordningen för kvalitetsbestämningen (mom. 16) (v).....	30
14. En miljöanpassning av trafiksystemen (mom. 17) (v, mp).....	30
15. Byggsektorns IT-utveckling (mom. 18) (v, kd, c, fp)	31
16. Länstillhörigheten för Heby kommun (mom. 19) (m, kd, c, fp)....	32
Särskilda yttranden	33
1. Stormarknadsetableringar (c).....	33
2. Riktlinjer för framtidens stadsbyggande (m).....	33
3. En miljöanpassning av trafiksystemen (c)	33